

بازشناسی فرهنگ اخلاقی بلوچستان با تکیه بر شهرستان فنوج به عنوان فرصت آموزش اخلاق اجتماعی دانش آموزان

علی پرورش رامکی^۱

پرویز رئیسی^۲

جمشید اربابی^۳

چکیده:

زندگی اجتماعی مرکب از افرادی است که دارای ارزش‌ها، آداب و رسوم و هنجارهای کم و بیش مشترکی هستند و نظام ارزش گذاری‌های اجتماعی، رفتار افراد جامعه را تحت مقتضیات معینی که بر آنجا حاکم است هدایت می‌کند. بازشناسی فرهنگ اخلاقی شهرستان فنوج در منطقه بلوچستان از این نظر حائز اهمیت می‌نماید، با توجه به تعارضات فرهنگی و اخلاقی جهان امروز، باید به ارزش‌ها و تعلقات فرهنگی که حاصل زندگی مشترک افراد جامعه است در آموزش بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد. از آنجایی که محور هویت فرهنگی افراد جامعه بر مدار فرهنگ اخلاقی استوار است، فرهنگ اخلاقی یک جامعه انعکاسی از پسندهای فرهنگی آن می‌باشد که درستی یا نادرستی آداب و رسوم را مورد ارزیاب قرار می‌دهد. در نتیجه برای اینکه بین ساختار اجتماعی و ساختار شخصیت فردی افراد جامعه شهرستان فنوج تا حدودی پیوستگی و یک پارچگی تقویت شود، ضروری است در این راستا آموزش و فرهنگ سازی دانش آموزان در ارتباط با فرهنگ اخلاقی منطقه مورد توجه قرار گیرد. فرهنگ اخلاقی مردم شهرستان فنوج، ظرفیت تربیتی و آموزشی قابل دسترسی برای معلمان و دانش آموزان را فراهم می‌کند. آموزش این آداب و رسوم اخلاقی که برآمده از بافت و بستر اجتماعی شهرستان فنوج است، باعث تقویت حس نوع دوستی و همبستگی اجتماعی شده، روحیه همکاری و همیاری بین دانش آموزان در امر آموزش را افزایش می‌دهد.

کلید واژه ها: بلوچستان، فرهنگ اخلاقی، شهرستان فنوج، اجتماعی، دانش آموزان.

۱. دانشجوی دکترای دانشگاه خوارزمی تهران، رشته تاریخ ایران بعد از اسلام aliparvareh68@gmail.com

۲. فوق لیسانس رشته فلسفه و حکمت، معلم در شهرستان فنوج.

۳. کارشناسی رشته تاریخ و دانشجوی علوم اجتماعی دانشگاه فرهنگیان زاهدان.

مقدمه

بازشناسی فرهنگ اخلاقی شهرستان فنوج در منطقه بلوچستان در واقع نمایانگر شبکه ارتباط اجتماعی، تعهدات اخلاقی و فرهنگی افراد جامعه آن است. زمانی که از فرهنگ اخلاقی سخن می‌گوییم برای آن وزن ارزشی قائل می‌شویم که با توجه به شرایط تاریخی و موقعیت اجتماعی جوامع مختلف نسبت به هم ارزش و قابلیت هریک از رفتار متفاوت معنا می‌شود. پژوهش پیش رو به منظور پاسخ گویی به این پرسش انجام می‌گیرد؛ فرهنگ اخلاقی در جایگاه کنش اجتماعی مردم شهرستان فنوج به عنوان فرصت آموزشی چه تاثیری بر افراد و جامعه آن دارد؟ یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که فرهنگ اخلاقی و پسندهای اجتماعی در شهرستان فنوج طی سالیان متمادی باعث انسجام ساختار فرهنگی و همبستگی بین افراد جامعه را تقویت نموده، از این رو بازشناسی این خرده فرهنگ‌های مطلوب برای دانش آموزان از نابهنجاری‌ها و از هم گسیختگی‌های فرهنگی جلوگیری می‌شود. مجموعه رفتارها و خرده فرهنگ‌های اخلاقی شهرستان فنوج که مورد بررسی قرار می‌دهم عبارتند: پُش پَتر، نیاد یا نیادان، یال‌بند، شَش‌گانی، هَک پَهلی، حیرات، بَراک، پُرسه و بَچار می‌باشد. اگر چه این آداب و رسوم در اکثر مناطق بلوچستان وجود دارد اما در اینجا روش خاصی که در منطقه فنوج رایج هست مورد نظر می‌باشد.

جغرافیا و سابق تاریخی بلوچستان و شهرستان فنوج

بلوچستان ایران در سرزمینی با وسعت حدود ۱۷۵۰۰۰ کیلومتر مربع در جنوب شرقی ایران قرار دارد و در عرض جغرافیایی ۲۵ الی ۳۲ درجه عرض شمالی و ۵۸ الی ۷۰ درجه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. بلوچستان در شمال به سیستان و از غرب به کرمان و در شرق به پاکستان و افغانستان و از جنوب به دریای عمان محدود می‌شود. فاصله شهر زاهدان در شمال تا چابهار در جنوب ۷۰۵ و عرض آن از کوهک تا شرق جازموریان ۵۹۰ کیلومتر است. (بیک محمد، ۱۳۷۷: ۱۹۸، طاهری، ۱۳۸۶: ۱۳۴) موقعیت جغرافیایی شهرستان فنوج از شرق و جنوب به نیکشهر و در غرب به قلعه گنج در استان کرمان و از شمال به دلگان محدود می‌گردد. شهر فنوج در منطقه کوه پایه‌ای واقع شده و دارای ناهمواری‌های زیادی است و شهرستان فنوج نسبت به سایر مناطق بلوچستان در زمستان و تابستان از آب و هوای معتدل تری برخوردار است.

از نظر تاریخی بلوچستان قدمت زیادی دارد؛ با توجه به یافته‌های تاریخی، کتیبه‌ها و کتاب‌هایی که در ارتباط با قوم بلوچ و بلوچستان پیش از اسلام باقی مانده قدمت آن را بین هشت تا ده هزار سال دانسته‌اند. به گونه‌ای که در کتاب یهودیان تورات از بلوس پسر کوس نام برده شده است. پژوهشگران، بلوچ را فارسی شده کلمه بلوس می‌دانند. در کتیبه میخی داریوش در بیستون و تخت جمشید به سرزمینی که امروزه بلوچستان نام دارد، به اسم «ماکا» یا «مکه» آورده شده است. نیز در زمان ساسانیان «کومون» می‌گفتند و هرودوت آن را «مکیا» یا «میکیا» خوانده‌اند و مورخ اسکندر

مقدونی بلوچستان را «گذروزی» ثبت کرده است. با وجود این سرزمین بلوچستان قرن ها «مکران» نامیده می‌شد. (طاهری، ۱۳۸۶: ۱۳۵، رضانی، ۱۳۹۷: ۳ و ۴) پیشینه تاریخی شهر فنوج به قبل از اسلام بر می‌گردد، با توجه به آثار و سفال‌های بجا مانده، قلعه ها، و تپه های باستانی (تپه مگون، تپه دمبان، و پشت قلعه)، نشان از گذشته پر رونق فنوج به عنوان یکی از مناطق کهن بلوچستان دارد که حاکی از قدمتی چند هزار ساله است. (wikipedia) یافته‌های باستان شناسی از آثار باقی مانده منطقه فنوج نشان می‌دهد که قدمت این آثار به دو هزار سال قبل از میلاد بر می‌گردد. (مصاحبه با علیرضا نصرتی فوق لیسانس باستان شناسی از شهر فنوج)

فرهنگ اخلاقی

فرهنگ به صورت شاخص‌های رفتار اجتماعی، هنرها، اعتقادات، آداب و رسوم و دستاوردهای انسان و مجموعه ای از الگوهای فکری جامعه یا ملت تعریف می‌شود. (مهدوی و هوشمند، ۱۳۹۵: ۵۱) در تعریفی دیگر فرهنگ را مجموعه پیچیده‌ای می‌دانند که شامل؛ معارف، معتقدات، هنرها، صنایع فنون، اخلاق، سنن، تمام عادات، رفتار و ضوابطی که فرد به عنوان عضوی از جامعه فرا می‌گیرد. (مرادی، ۱۳۹۰: ۶۱) اما فرهنگ اخلاقی؛ اعمال، اعتقادات و معیارهایی در ارتباط با درست یا نادرستی رفتار افراد یا جامعه را شامل می‌شود. بنابراین در جوامع مختلف به علت داشتن ارزش‌ها، باورها و ایدئولوژی‌های گوناگون در اخلاقی دانستن یا ندانستن رفتارها متفاوت می‌باشند. فرهنگ که از روابط اجتماعی در محیطی خاص به وجود می‌آید در رفتارهای مورد پذیرش اخلاقی نقش مؤثری ایفا می‌کند. (ابراهیمی نژاد، ۱۳۹۵: ۱۱۰ و ۱۱۱) در واقع فرهنگ در جامعه به مانند یک سیستم عامل عمل می‌کند که راه اندازی و جهت دهی فعالیت‌های افراد جامعه را بر عهده دارد. فرهنگ اخلاقی به عنوان جزئی از فرهنگ جامعه، عملکرد افراد را تحت تاثیر قرار داده و درستی یا نادرستی فعالیت‌ها را توصیه می‌کند. نظام ارزش گذاری‌های اجتماعی که ساختار و بستر جوامع را معنا می‌بخشد بیانگر منحنی تحولات فرهنگی جامعه و افراد آن است. در نتیجه برای جامعه پذیر کردن دانش آموزان، آموزش و آگاهی بخشی و تاکید بر خرده فرهنگ‌های اخلاق هر منطقه به منظور بهنجار کردن کنش اجتماعی دانش آموزان امری ضروری به نظر می‌رسد. از این رو برای جلوگیری از فراموشی خرده فرهنگ‌های اخلاقی شهرستان در ادامه به واپژوهی و بازتعریف می‌پردازیم.

فرهنگ اخلاقی شهرستان فنوج در منطقه بلوچستان

مهدی ابراهیمی نژاد؛ ارتباط بین کیفیت زندگی کاری با رفتار و فرهنگ اخلاقی را دارای همبستگی می‌داند و معتقد است فرهنگ اخلاقی و کیفیت زندگی دو عامل در هم تنیده محیط کار برای بالا بردن کارایی در سازمان‌ها هستند. (ابراهیم نژاد، ۱۳۹۵: ۱۰۸) بر این اساس برای بالا بردن سطح رفاه و کیفیت زندگی افراد جامعه از طریق فرصت‌های آموزشی با توجه به آداب و رسومی که فرهنگ اخلاقی بر آن حاکم است ضروری می‌نماید. پیشینه تاریخی که جامعه و فرد در فرآیند زمانی و

مکانی واحد به ارث برده‌اند نقش تاثیرگذاری را ایفا می‌کند. بنابر این فرهنگ اخلاقی که زیر مجموعه فرهنگی جامعه می‌باشد که به صورت نهادینه بیانگر تجربه خرد جمعی اجتماع زیسته و زندگی مشترک مردمانی است که طی سالیان متمادی با شرایط معین تاریخی و اجتماعی در تعامل با هم بوده‌اند. در نتیجه جامعه بلوچستان و بطور خاص ساختار فرهنگی جامعه منطقه فنوج از این قاعده مستثنا نیست. برای روشن شدن این مسئله و بهره‌گیری از آن در آموزش اخلاق اجتماعی دانش‌آموزان، فرهنگ و رفتار اخلاقی جامعه شهرستان را مورد بازشناسی قرار می‌دهیم.

پُش پَتر (رسم دلجویی): انسان موجود هستنده‌ای است که موجودیت تاریخی خود را در دل آداب و رسوم و سنت‌های تاریخی - فرهنگی بدست می‌آورد، این عوامل در درون خانواده‌ها و جامعه طرح اندازی می‌شود. (احمدی، ۱۳۸۷: ۱۱۹، توران، ۱۳۹۴: ۲۵) پش پتر یکی از رفتارها و فرهنگ اخلاقی افراد جامعه بلوچستان در منطقه فنوج می‌باشد. معمولاً زمانی انجام می‌شود که درگیری بین افراد به صورت عمدی یا سهوی به یکی از طرف‌ها صدمه مالی یا جانی وارد می‌شود، طرفی که مقصر است برای رهایی از سرزنش افراد طایفه، آشنایان یا عذاب وجدان خود اقدام به پش پتر رفتن نزد صدمه دیده می‌کند. معمولاً این عمل به سرپرستی بزرگان جامعه یا طایفه فرد صورت می‌گیرد. این رفتار به این دلیل فرهنگی اخلاقی در نظر گرفته می‌شود که از اقدام تلافی جویانه و شکاف‌هایی که جامعه ممکن است با آن درگیر شود جلوگیری می‌کند. آموزش این مسئله به دانش‌آموزان آن منطقه در آینده تا حدی از همگسیختگی اجتماعی جلوگیری می‌نماید.

نیاد یا نیادان (دید و بازدید در جشن یا بیمار): هر تمدنی دارای دو بعد است؛ محیط فرهنگی و محیط تاریخی که پدیده‌ها و وقایع در بافت و زمینه منحصر به فرد خود پدید می‌آید. (اسکاجپول، ۱۳۸۸: ۴۰) نیاد یکی از رفتار و فرهنگ اخلاقی پسندیده‌ای است که برگرفته از محیط فرهنگی و برآیند تاریخی در بلوچستان بخصوص شهرستان فنوج می‌باشد. نیاد در جشن و بیماری یکی از اعضای جامعه که آشنا یا همسایه‌ها باشد صورت می‌گیرد. نیاد رفتن به جشن، شش روز بعد از فارغ شدن زن حامله و پُشت هفت عروس و داماد که تا روز هفتم بعد از جشن عروسی توسط آشنایان و همسایه‌های زن، از عروس و داماد یا زن فارغ شده دیدار کرده و مبارک باد می‌گویند. نیاد کردن از بیمار بین زن‌ها و مردها رایج است. این رفتار اخلاقی جزء پسندهای اجتماعی شهرستان فنوج می‌باشد که آموزش آن برای دانش‌آموزان باعث انسجام درونی جامعه و همبستگی بیشتر افراد آن می‌شود.

براک (قربانی) **حیرات** (نذر): در فضای اجتماعی به مؤلفه‌های فرهنگی و معرفت تاریخی برای شناخت موقعیت اجتماعی افراد لازم داریم. (توکل، ۱۳۸۹: ۲۲۴) پدیده‌های انسانی بر خلاف پدیده‌های طبیعی به بافت و بستر اجتماعی وابسته‌اند. بنابراین براک و حیرات از فرهنگ

اخلاقی شهرستان فنوج در بلوچستان است که برآمده از شرایط اجتماعی و فرهنگی جامعه آن منطقه می‌باشد. برآک اگرچه وظیفه دینی محسوب می‌شود، اما از نظر فرهنگ اخلاقی، منافع اجتماعی دارد. این کار درستی است، زیرا به طور معمول گوشت برآک را به سه قسمت کرده، دو قسمت از آن را بین فقرا و همسایگان تقسیم می‌کنند و یک قسمت را برای خود نگه می‌دارند. این امر برای افراد تنگدست پدیده خوبی است. اقدام به حیرات در منطقه فنوج به منظور رفع بلا یا درمان بیمار انجام می‌دهند. حیرات شامل پول، جنس و قربانی حیوان می‌شود که همه آن را به افراد کم توان می‌بخشند.

یالبندی و ششگانی: تاریخ در گذر زمان حیات دارد و در جریان‌های تاریخی منعکس و در فرهنگ عمومی جامعه معاصر باز آفرینی می‌گردد. (لیچ، ۱۳۵۸: ۲۵) پدیده‌های انسانی و آداب و رسوم، تابعی از شرایط و موقعیت تاریخی هستند. یالبند به عنوان یکی از رفتار فرهنگ اخلاقی بلوچستان در منطقه فنوج در خلاء و یک دفعه‌ای به وجود نیامده بلکه دارای بستر و پیش زمینه تاریخی و اجتماعی بوده است. مراسم یالبندی زمانی که زن برای فرزند اول باردار می‌گردد در ماه چهارم بارداری توسط زنان برگزار می‌شود. زنان آشنا و همسایه‌ها در جشن آن شرکت می‌نمایند. یالبند مهره‌های نخ کرده و کل سوزن دوزی شده‌ای است که بر گردن یا به چادر زن باردار گره می‌زنند. ششگانی جشنی است که در شب ششم بعد از تولد بچه برگزار می‌گردد. معمولاً با توجه به توانایی مالی فرد، مهمانی گرفته و شام را متقبل می‌شود و توسط افراد جامعه به مانند پرسه بر فرد تحمیل نمی‌شود. این مراسم‌ها که در مناسبت‌های مختلف انجام می‌دهند، به عنوان فرهنگ‌های اخلاقی در منطقه فنوج هستند که با آگاهی بخشی دانش آموزان از آن بطور غیر مستقیم مانع شکاف و گسست اجتماعی در بین افراد جامعه می‌گردد.

هک پهللی (طلب حلالیت): معنای جمعی وقایع بر اساس اهمیت فرهنگی - تاریخی افراد و ساخت‌های اجتماعی شان است، که هر گونه واقعیت در رابطه با آن پدیده‌ها بر اساس دو مسئله زمان و مکان ساخته و انسجام می‌یابند. (Hall, 2007; 78) جهت تحلیل منطقی گزاره‌هایی که برای فرهنگ اخلاقی مردم شهرستان فنوج تعریف می‌کنیم، باید ارزش‌ها و پسندهای فرهنگی و اجتماعی آن را با توجه به میزان انطباقشان بر واقعیت ارزیابی نماییم. از این نظر چون بنده بزرگ شده و در حال زندگی در یکی از روستاهای شهرستان فنوج هستم، هک پهللی یکی از رفتار و فرهنگ اخلاقی مردم شهرستان فنوج است که انسجام ساختاری و پیوند درونی بین افراد جامعه را موجب می‌شود. هک پهللی در عید فطر و عید قربان بعد از نماز عید صورت می‌گیرد. به این معنا افراد و آشنایان برای بخشش همدیگر اگر حقی بر گردن هم دارند از یکدیگر هک پهللی طلب می‌کنند، معمولاً با در آغوش گرفتن افراد انجام می‌شود. این اقدام اگر حقی بر گردن همدیگر نداشته باشند باز هم انجام می‌دهند. آموزش این رفتاری اخلاقی به صورت عملی به دانش آموزان

برای جامعه مفید است، زیرا این عمل باعث می‌شود تا کینه و کدورت‌ها رفع گردد و ذهنیت افراد جامعه فنوج به عنوان کنشگر، بجای اینکه برای تخریب هم مصرف شود به منظور همبستگی و رضایت بخشی یکدیگر بهره می‌برند.

پُرسه و بچار: پرسه در منطقه فنوج بطور معمول یک هفته برای متوفی ترحیم گرفته می‌شود، افراد جامعه در روستا یا شهر فنوج به دیدار خانواده متوفی رفته به آن دلداری می‌دهند. اما امروزه با توجه به مشکلات اقتصادی، مخارج سنگین مالی باعث تحمیل فشار بر خانواده متوفی می‌گردد، زیرا برخی از مردم برای شام یا نهار پیش خانواده متوفی می‌مانند. بچار هم به عنوان یک رفتار اخلاقی و مفید در شهرستان فنوج، کمک جنسی یا پولی است که برای داماد و عروس از طرف افراد جامعه جمع آوری می‌نمایند. آموزش این فرهنگ اخلاقی، چون موجب تحکیم بنیان خانواده شده و تعاون اجتماعی را گسترش می‌دهد. به نظرم ضرورت دارد، در این رابطه با دانش آموزان آن منطقه مورد توجه قرار گیرد.

نتیجه

فرهنگ اخلاقی هر جامعه‌ای سرمایه معنوی آن است. فرهنگ خلاق از جمله پارامترهای فرهنگی شهرستان فنوج در بلوچستان می‌باشد که هنجارهای نهادینه حاکم بر فعالیت افراد جامعه را تعریف کرده و جریان کلی تعاملات اجتماعی را نظم می‌بخشد. در نتیجه برای اینکه بین ساختار اجتماعی و ساختار شخصیت فردی افراد جامعه شهرستان فنوج تا حدودی پیوستگی و یک پارچگی تقویت شود، ضروری است در این راستا آموزش و فرهنگ سازی دانش آموزان در ارتباط با فرهنگ اخلاقی منطقه مورد توجه قرار گیرد. نیاد (دید و بازدید از جشن یا بیمار)، ششگانی، یالبند، هک پهللی، بچار و پش پتر از جمله رسم‌های اخلاقی شهرستان فنوج هستند، علاوه بر اینکه محبت و تعاملات اجتماعی را تقویت می‌کنند، پیوند درونی و روابط بیشتر بین افراد جامعه را سبب می‌شود. با وجود این نباید نسبت به تحولات سریع تضادهای فرهنگی که باعث شکاف و گسست‌های فرهنگی افراد جامعه شهرستان فنوج ممکن است درگیر آن شوند غافل بود. از این رو بیش از پیش ضرورت دارد تا فرهنگ اخلاقی شهرستان فنوج به عنوان فرصت آموزشی برای دانش آموزان، مورد بازشناسی و واکاوی علمی قرار گیرد. بنابراین برای همین منظور کارکرد هر یک از رفتارهای اخلاقی آن منطقه در ساختار و نهادهای اجتماعی جهت بهره‌گیری از آن در امر آموزشی معین گردید. اما به عنوان پیشنهاد برای دستیابی به نتایج دقیق در این زمینه، باید آموزش و پرورش منطقه به صورت نمادین و عملی در جشنواره‌های فرهنگی محلی مدارس با هدف نهادینه کردن این خرده فرهنگ‌های اخلاقی در انگاره ذهنی دانش‌آموزان برگزار کرده و در فرایند زمانی ۵ ساله دست‌آورد فرهنگی آن به صورت منطقی رصد نموده و مورد ارزیابی قرار دهد.

فهرست منابع

ابراهیمی نژاد، مهدی و فرجام زارع و زهرا رضایی و سید سجاد حسینی، ۱۳۹۵، بررسی بین کیفیت زندگی و فرهنگ اخلاقی در فنی حرفه ای استان کرمان، پژوهش های مدیریت عمومی، س ۹، ش ۳۴.

احمدی، بابک، ۱۳۸۷، رساله ی تاریخ، مرکز، تهران.

اسکاچپول، تدا، ۱۳۸۸، بینش و روش در جامعه شناسی تاریخی، ترجمه هاشم آقاجری، نشر مرکز، تهران.

بیک محمدی، حسن، ۱۳۷۷، مقدمه ای بر جغرافیای تاریخی ایران، اصفهان، دانشگاه اصفهان.

توران، امداد، ۱۳۹۴، تاریخمندی فهم در هرمنوتیک گادامر، انتشارات بصیرت، تهران.

توکل، محمد، ۱۳۸۹، جامعه شناسی علم، انتشارات جامعه شناسان، تهران.

رمضانی، فاطمه، ۱۳۹۷، خوراکی های مردم بلوچستان، دو فصلنامه پاسبه، س ۱۸، ش ۳۰.

طاهری، محمد رضا، در آمدی بر تبارشناسی قوم بلوچ، میثاق امین فصلنامه پژوهشی اقوام و مذاهب، ش ۳.

لیچ، ادموند، ۱۳۵۸، لویی استروس، ترجمه حمید عنایت، خوارزمی، تهران.

مرادی، علیرضا، ۱۳۹۰، نقش میراث فرهنگی در تقویت هویت فرهنگی، ماهنامه مهندسی فرهنگی، س ۵، ش ۵۳ و ۵۴.

مهدوی، غلام حسین و عبدالحمید هوشمند، ۱۳۹۲، بررسی تاثیر فرهنگ اخلاقی سازمان بر رفتار حسابرسی، دانش حسابرسی، س ۱۳، ش ۵۱.

Wikipedia

با افراد مصاحبه شده

احمد کدخدایی، فوق لیسانس فلسفه و حکمت اسلامی معلم ساکن شهرستان فنوج از روستای محترم آباد.

پرویز رئیسی، فوق لیسانس فلسفه و حکمت اسلامی و معلم ساکن شهرستان فنوج از روستای رامک.

علیرضا نصرتی، فوق لیسانس باستان شناسی ساکن شهر فنوج.

امین پرورش رامکی فوق لیسانس شیمی آلی، معلم و رئیس شورای روستای رامک از توابع شهرستان فنوج.

احمد رئیسی، فوق لیسانس جغرافیای شهری، ساکن شهرستان فنوج از روستای کسکان.

آرمان نصرتی، فوق لیسانس تاریخ جهان، ساکن شهر فنوج.

قاسم اربابی، دانشجوی دکتر رشته علوم سیاسی دانشگاه آزاد زاهدان و ساکن شهر فنوج.

منبع انگلیسی

Hall, R. John, 2007, Historicity and cociohistorical Research, William Outhwaite and Stephen p. Turner, eds., the SAGE Handbook of social science Methodology. London: SAGE.

